

Bokprovning årgång -99

Den 13–30 mars genomförde Svenska barnboksinstitutet (SBI) i samarbete med Stockholms stadsbibliotek sin åttonde Bokprovning. I SBI:s bibliotek anordnades en utställning med fjolårets totala utgivning av barn- och ungdomsböcker, utbudet analyserades, trender och tendenser lyftes fram och relevant statistik upprättades.

1188 böcker 1999

Under 1999 utkom 1188 barn- och ungdomsböcker (förstagångs- och återutgivning) vilket innebär en liten ökning från 1998. Räkningen för 1999 gjordes i mars 2000. Flest var bilderböckerna (123 svenska och 216 översatta – alla böcker som innehåller minst hälften bild har förts hit), sedan följde mellanåldersböcker (92 svenska, inkl några kapitelböcker för mindre barn, och 95 översatta), faktaböcker (77 svenska och 96 översatta) och ungdomsböcker (44 svenska, varav 5 LL-böcker, och 64 översatta). Endast 8 nya svenska album med tecknade serier utgavs 1999.

Se också tabeller

Hur stor är världen?

Andelen översättningar är 55–58 % (beroende på om nya upplagor räknas), en klar ökning från 1998 års utgivning där andelen var knappt 50 %. Varifrån hämtas då böckerna för översättning? Svaret är uppseendeväckande: 83 % av originalen kommer från det engelska språkområdet, i första hand USA och England. I övrigt är endast sju språk representerade; danska, norska, finska (en bok), tyska, franska, nederländska samt en titel från kroatiska.

Enligt Christina Tellgrens avhandling *På barnens bokmarknad*, 1977, utgjorde andelen översättningar från engelska 1975 58 % och inte mindre än 16 övriga språk fanns representerade, däribland ryska, grekiska och arabiska. Världen i de svenskspråkiga barnböckerna har alltså inte vidgats, utan snarare krympt.

Fler kvinnor än män

Bland de svenska författarna och bilderboksskaparna var övervägande delen (62 %) kvinnor. Bland översättningarna dominerade faktiskt männen knappt, något som delvis förklaras av den rikliga faktaboksfloran.

Barn och djur i bilderböcker

De svenska bilderböckerna tycks uppleva något av ett mellanår – vi har många framstående svenska illustratörer som numera är rutinerade och etablerade, men någon verklig förnyelse är svår att se just nu. Bilderböcker av svenska upphovsmän har som oftast en betydligt större andel barn och människor i huvudrollerna, de utländska bilderböckerna satsar huvudsakligen på djur. En märkbar tendens kan noteras: de svenska förlagen (och illustratörerna) tycks ha en förkärlek för böcker i det lilla fyrkantformatet. Huruvida orsaken är en strävan efter det nätta och näpna, omsorg om priset eller anpassning till en krympande tid för högläsning är inte lätt att avgöra.

Fiktionalisering av faktaböckerna

Faktaböckerna inriktar sig 1999 bl a på kroppens funktioner och mänskligt liv i övrigt samt svensk historia. Gränserna mellan fakta och fiktion blir alltmer flytande – många faktaböcker

strävar uppenbarligen efter att höja läsvärdet genom en ”fiktionalisering” medan andra bilderboksskapare kombinerar berättandet med ett matnyttigt innehåll.

Kapitelböckerna normalitetens högborg

Kapitelböcker som kan läsas högt för barn som ännu inte lärt sig läsa, och böcker för slukaråldern (9–12), var för några år sedan en bristvara – en brist som 1999 tycks upphävd. Ämnena är dock inte speciellt uppseendeväckande, skola, kompisar, familj och hästar är fortfarande förhärskande, med vissa inslag av fantasy och spökhistorier.

Har ungdomar ingen humor?

Annorlunda förhåller det sig när man kommer till ungdomsböckerna där 90-talets idyllfobi fortfarande tycks råda. Inslagen av våld och ”samtida elände” har sålunda inte minskat. Det mer ”normala” vardagslivet skildras främst i backspegeln när författare beskriver sin egen barndom. Fantasyn är fortfarande representerad, men som tidigare kan en humoristisk svensk ungdomsbok efterlysas.

Barnböckerna och kärleken

Slutligen: vid sidan av de mörkseende ungdomsböckerna framträder kärlek som tema i flera bilderböcker och kapitelböcker. Eller vad sägs om tre titlar som ”Agnes och kärleken”, ”Edvin och kärleken” och ”Tsatsiki och kärleken”? Tillsammans med åtskilliga hjärteknipande bilderboksomslag med babydjur i ömma famnar kan man nog tala om genomslag för det som träffande benämns ”love publishing”.

Förläggare och debutanter möttes

Fredagen den 17 mars samlades ett 50-tal barn- och ungdomsboksförläggare och cirka 20 debutanter på Svenska barnboksinstitutet för att bekanta sig med 1999 års utgivning och med varandra. Under utgivningsåret 1999 var debutanterna 87 stycken, såväl text- (65 st) som bilddebutanter räknade. Återväxten verkar god, men rekordnoteringen 104 debutanter från 1998 uppnåddes inte! Av de 87 var endast 22 män, vilket är en betydligt mindre andel än bland de etablerade författarna. Ungefär ett dussin av debutanterna har givit ut sina böcker på egna förlag och själva stått för såväl produktion som distribution, medan drygt ett 30-tal lyckades bli antagna på något av de etablerade barn- och ungdomsboksförlagen.

Statistik – svenska barn- och ungdomsböcker i original 1999

Kategorier	Första upplagor	Nya upplagor Endast nya <i>förändrade</i> upplagor har medtagits
Bilderböcker	123	52
Mellanåldersböcker*	92	46
Ungdomsböcker**	44	20
Faktaböcker (inkl "pyssel")	77	7
Sagor (folklore, sägner, myter etc)	11	5
Poesi	2	–
Bibliska berättelser	3	–
Tecknade serier	8	–
Sångböcker	9	1
Antologier	7	–
Övrigt	–	–
	<hr/> 377	<hr/> 131

* *inkl kapitelböcker för mindre barn*

** *inkl 5 LL-böcker*

Övriga språk utg i Sverige

Engelska	4
Hebreiska/svenska	1
Kurdiska	3
Persiska	2
Arabiska	5
Makedonska	1
Tyska	1

Totalt antal svenska original (första + nya upplagor) 525

Författare

(för bilderböcker med två upphovsmän har båda räknats)

Kvinnor	302	116
Män	185	63

Totalt antal titlar 1 188

Statistik – översatta barn- och ungdomsböcker 1999

	Första upplagor	Nya upplagor Endast nya <i>förändrade</i> upplagor har medtagits
Språk		
Danska	36	26
Engelska	445	71
Tyska	14	5
Franska	10	18
Norska	12	2
Nederländska (inkl flamländska)	16	6
Finska	1	–
Kroatiska	1	–
	<hr/> 535	<hr/> 128
Kategorier		
Bilderböcker (alla storlekar)	216	41
Mellanåldersböcker	95	37
Ungdomsböcker	64	23
Faktaböcker (inkl "pyssel")	96	8
Sagor	6	–
Poesi	3	–
Bibliska berättelser	13	1
Tecknade serier	25	18
Sångböcker	2	–
Antologier	1	–
Övrigt ("leksakeröcker" etc)	14	–
	<hr/> 535	<hr/> 128
Totalt antal översatta barn- och ungdomsböcker		663
Författare (för bilderböcker med två upphovsmän har båda räknats)		
Kvinnor	216	54
Män	222	85
